

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה י"א.

ואקשינן אם בזמן שהיה היות קיים ג' בתשרי הוא יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם, והוא אחד מן הארבע צמות ולמורדים טובים, והנה הוא עצמו יום טוב היה באותה העת, מה הוסיף בו, ופריך רב לאסור היום שמוקדם לג' בתשרי והנה יום שנים בתשרי גם הוא אסור בתענית, שצום גדליה אינו אסור בתענית והוא מוכרי קבלה והם מדברי הנביאים, ודברי קבלה כדברי תורה דמו, ואין צריך חזוק, כדבעינן למימר לקמן, שכל דבר שהוא אסור בתענית (בין שן) מדאורייתא, כגון שבתות וי"ט וכן ר"ח מותר להתענות לפניהן ולאחריהן ואינו אסור אלא אותו היום בלבד, ומה לפניהם ולאחריהם, לפיכך בחשתי הוצרכו לקבוע ג' בתשרי יום טוב דרבנן לאסור היום שלפניו בתענית, כדנתיא הימים האילו הכתובים בהגלת תענית אסורין בין לפניהם בין לאחריהם, שבתות וימים טובים, הן אסורין, לפניהם ולאחריהם מותרין, ומה הפרש כול, ואסיקא דברי קבלה כדברי תורה דמו, תוב אותבינן מהא (בכ"ד) [בכ"ח] באדר אתח בשורתא טבא ליהודאי דלא יעידון מן אורייתא כול, ואותו היום עשאוהו יום טוב, וכי תימא הכא נמי בזמן שבת המקדש הוה, והא על ידי יהודה בן שמוע בטלה הגזירה, ויהודי בן שמוע תלמיד דר' מאיר הוא, דתנן כלי זכוכית שניקבו והטיף לתוכו אבר, פירי סתם הנקיבים סתם, ואין המשקין שבתוכן שותתין מן הנקיבים הים, שכבר נסתמו באבר שהטיף לתוכן, יהודה בן שמוע משום ר' מאיר מטמא, דסבר כלים שלימים הן.

ותיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג גדליה בן אחיקם. שהו' לששון ויום טוב זומן שצית המקדש קיים ולמאן דלמנר לאלף צטלה מגילת תענית היינו לאחר מורדן:

אסורין בין לפניהם בין לאחריהם. היינו להתענות אצל בהספד מותר כדמוכח בפרק סדר תעניות כ"לד (תענית דף י' ע"ב) דתניא מריש ירחא דניסן ועד תמניא ציה איתוקס תמידא דלא למספד צהון ופריך נימא מתרי צינסן ור"ח גופיה אסור ומשני לאסור יום שלפניו דמשום ר"ח דאורייתא לא בעי חזוק דתניא ה"מ"ם האלה הכתובין במגילת תענית אסורין בין לפניהם בין לאחריהם שבתות וימים טובים הם אסורים לפניהן ולאחריהן מותרין מה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה ואין דברי תורה צריכין חזוק הללו דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חזוק ותיפוק ליה דהוה ליה יום שלפני יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם א"ר אשי גדליה בן אחיקם דברי קבלה הוא ודברי קבלה כדברי תורה דמו מתיב רב טובי בר מתנה בעשרים ותמניא ביה אתת בשורתא טבתא ליהודאי דלא יעידון מאורייתא שגורה המלכות גזרה שלא יעסקו בתורה ושלא ימולו את בניהם ושיחללו שבתות מה עשה יהודה בן שמוע וחבריו הלכו ונטלו עצה ממטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה אמרה להם בואו והפגינו בלילה הלכו והפגינו בלילה אמרו אי שמים לא אחיכם אנחנו ולא בני אב אחד אנחנו ולא בני אם אחת אנחנו מה גשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרין עלינו גזירות קשות וביטלום ואותו היום עשאוהו יום טוב ואי ס"ד במלה מגילת תענית קמיייתא בטול אחרנייתא מוסיפין וכי תימא הכא נמי בזמן שבת המקדש קיים והא יהודה בן שמוע תלמידו של רבי מאיר ור"מ בתר הכי הוה דרתנן בלי זכוכית שניקבו והטיף לתוכו אבר אמר רשב"ג יהודה בן שמוע מטמא משום ר"מ וחכמים

וסיפוק ליה כו'. אי צית המקדש הוה קיים צללו הכי הוה יום טוב דהיינו לוס גדליה וקריא רחמנא מועדים טובים זומן צינית: לא לנרכה. הא דהדר קצטוה במגילת תענית על דבר זה אלף לאסור אתמול גם הוא בתענית כדלמרינן לקמיה הימים האלה הכתובים במגילת תענית

אסורין בין לפניהם בין לאחריהם: אסורין: הא דהוה מועד דלאורייתא: ודאורייתא לא בעי חזוק. לאסור לפניו ולאחריו אצל ימי מגילת תענית דרבנן ואריכין חזוק כי היכי דלא לימי להתענות צייט עצמו: **יום שלפני כו'.** והוהו לאו דלאורייתא הוא וצני חזוק: צערינן וסמניא ציה. צלדר קאי במגילת תענית: **דלא יעידון מן אורייתא.** שלא יעטרו לנתק עצמן מן התורה: הפגינו. זעקו צוקים וצרחות כדי שישמעו השמים וירחמו עליכם: **אי שמים.** כלומר למען הקצ"ה: **ורבי מאיר צמר חורבן הוה.** כמה דורות דהא צימי רבן יוחנן בן זכאי חרב צינית ור' אליעזר תלמידו היה ור' עקיבא תלמידו של ר' אליעזר כדלמרינן צשליה ארבע מיתות (סנהדרין דף ט"ה). ור' מאיר תלמידו של ר"ע כדלמרי' בפרק קמחא דעירובין (דף י"ג). כל מקום שאתה מוצא משום ר' ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר' עקיבא אינו אלא ר' מאיר: **דפטן כו'.** ר' יהודה בן שמוע תלמידו של ר' מאיר הוה: **כלי זכוכית שניקבו.** שנטמאו ונקבן לטהרן מטומאתן: **אבר.** עופרת לתמוס את הנקב: **יהודה בן שמוע מטמא.** לומר שחזרו לטומאתן ישנה ואע"פ שלא נגעו שוב צטומאה ואע"פ שאין כלי זכוכית חורין לטומאתן ישנה כדלמנר צפ"ק דשבת (דף ט"ז). שלא גזרו חזרת טומאה ישנה אלא בכלי מתכות הני נמי הואיל והאבר מעמידו ככלי מתכות דמו דהכל הולך אחר המעמיד: וחכמים

(א) ע"י יעב"ז והג' חשק למהלך, (ב) תענית י: (ג) יצימות פה: (ד) [טס], (ה) תענית יח, (ו) [בס"א]: מלכות הרשעה שמד על ישראל, (ז) [ליל תמניא], (ח) שבת טו: ע"ש, ט) י"ג רשב"א, י) [ליל תמניא], (יא) [ליל תמניא], (יב) שפירשמי צפ"ב דכלים כ"ל וכוות היום' למ"ש הר"ש צפ"ב דכלים,

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוס' ד"ה הא רבי יהודה וכו' דל"מ רבי וכו'. ר"ב עיין תענית דף כ"ה ע"א רש"י ד"ה דבי ר"ח ור' אבאשא וכו' ודו"ק:

מוסף רש"י

דלא יעידון. שלא יחזיקו צריכין לנטל מתלמוד תורה שנגזר עליהן שלא יעסקו צמורה (תענית י"ח). והפגינו. זעקו, כן מותרותן כהלים כל לשון שועה וזעקה לשון פניה (ט"ז). אי שמים. אהה ה', להקצ"ה היו זעקוס על אותם שגזרו עליהם גזירות קשות והיו אומרים להם לפני הקצ"ה וכו' לא אחיכם וכו' (ט"ז). מטמא. ולא אמרינן בטיל ליה מותרת כל כשאר כלי חרס השביר, דקצק רבן אחר המעמיד ומותרת כלי מתכות עליו (שבת ט"ז).

שצתא דשרי לאשומי אף על פי שחלקנו צין שאר תעניות לתשעה באב מכל מקום מייית שפיר דלא חשיב תענית מה שזכננס לטבת כשהוה מעונה דהא שבת דוחה תשעה באב ואם היה חשוב תענית היה אסור אלא ודאי לא חשיב כמתענה בשבת ואם כן אף בתענית יחיד מותר נמי להשלים: **הא ר' יהודה בן שמוע תלמידו של ר' מאיר.** תימא צפ' סדר תעניות כ"לד (תענית דף י"ב). פריך עשרים ותשעה נמי מאי איריא דהוה ליה יומא מקמי דליתוקס תיפוק ליה דהוה ליה יומא דצתת עשרין ותמניא מאי קושיא הוה דליתוקס תמידא זה היה זומן שצית המקדש קיים ועבדא דעשרים ותמניא היה צימי ר' יהודה בן שמוע תלמידו של ר' מאיר וי"ל (א) דמ"מ רבי שקדר המשנה לא היה ליה למתני מריש ירחא דניסן כיון דצימיו היה שלא לגורן: **יהודה בן שמוע מטמא וכו'.** וחכמים משהרין. תימא אמאי מטהרין לכל הפחות ליטמא משום כלי זכוכית שגזרו עליו טומאה כדליתא צפ"ק דשבת (דף טו: וס) ופי' צקונטרס דלענין טומאה ישנה פליגי יהודה בן שמוע מטמא לומר שחזרו לטומאתן ישנה אע"פ שלא נגעו צשום טומאה ואע"פ שכלי זכוכית אין חורין לטומאתן ישנה כדלמרינן צפ"ק דשבת (ט"ז). שלא גזרו חזרת טומאה ישנה אלא בכלי מתכות הני נמי הואיל והאבר מעמידו ככלי מתכות דמו דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין דעיקרו כלי זכוכית הן ולא אזלינן צתת מעמיד כן פי' הקונטרס וקשיא כיון דטומאה קדמה לאבר מה מועיל הטפת אבר לצוקף עוד פי' צקונט' לשון אחר ר' יהודה בן שמוע מטמא כדן כלי מתכות דלאורייתא אם נגעה צהן טומאה דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין מטומאת כלי מתכות דלאורייתא אלא משום טומאת כלי זכוכית דרבנן ולפירוש זה קשיא לשון מטהרין דמשמע מטהרין לגמרי וצינו ששואל פירש דפליגי צהא אי הטפת אבר חשיב סמימיה מעלייתא או לא וצפ"ק דשבת (ט"ז) כתוב ור' מאיר היא דלמנר הכל הולך אחר המעמיד גרים צימו ששואל ר' מאיר היא ותו לא ולא גרסינן הכל הולך אחר המעמיד ולא יתכן כדמוכח צסוף תוספתא דכלים דתינא כוס של אבן שנקב והטיף לתוכו אבר ר' יוסי משום ר' יוחנן בן גורי אמר טמא משום כלי זכוכית רבי ששמוען בן גמליאל אומר יהודה בן שמוע היה מטמא משום ר' מאיר משמע דצתא כלשון אחרון צקונטרס ורבנן היינו ר' יוחנן בן גורי ולא לגמרי מטהרין אי נמי רבנן דהכא אית להו בכלי אבן כר"מ צדמנא ככלי מתכות והא דלא מטמאין בכלי זכוכית משום כלי מתכות כמו בכלי אבן משום דכלי אבן לית ליה טומאה אוקמיה אטומאת כלי מתכות אצל כלי זכוכית שיש להם טומאה צעולס לא רצו לשתותן מטומאתן וריצי' פי' דחכמים מטהרין לגמרי משום דכלי זכוכית ככלי חרס דמו כדלמרינן פי"ק דשבת (דף טו: וס) ותניא צתוספתא דכלים (צ"ק) צפרק שני דכלי חרס שטרה שעה אחת אין לו טומאה לעולם ולא יתכן נמי פירוש זה כדמוכח צסוף תוספתא דללו לגמרי מטהרין כדפרישית ועוד א"כ מנא ליה דטעמא דר"מ משום דהכל הולך אחר המעמיד דלמא משום דלית ליה הוה צסכר' ואפי' נקתס צופת היה מטמא דצהדיא פליגי עליה צתוספתא דכלים פרק מחט וטצעת ועוד רבנן לא אמרי הך צסכר' אלא צתמיכת חרס שפרשה מן הצצית ויש צה כשיעור ונקבא וסתמה צופת ולא בכלי שלס שנקב וסתמו כמו שפירש [צתוספתא] דפרק צ' דכלים' ועוד דהא לא קיימא מסקנא הכי צפ"ק דשבת (ט"ז). דמסקינן הואיל ושצברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמו: מיומת